

in beleid en macht, en werkelijk een dreigend aanzien verkrijgt, — nu dan ook korte metten met die vijanden van „volkswelvaart en Neerlands onafhankelijkheid;” nu te wapen! gij strijders! die nog waken wilt voor wat een „levensbehoefte voor u zelf en uwe kinderen mag heeten,”¹⁾ — nu alarm, alarm geslagen en, moet het, dan met een enkelen slag die vermete le benden verplet.

II.

Wie de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen uit een Christelijk standpunt wil beschouwen, geraakt zijns ondanks in verlegenheid. Er is toch én in haar wezen én in haar verleden iets, dat aanspraak op onze liefde heeft, maar toch ook weer én in haar karakter én in haar geschiedenis een diepgaande trek, waardoor het Christelijk instinct zich als van zelf voelt teruggestooten. Ze boeit ons, eer we het zelve vermoeden, maar om bij nadere kennismaking de pas gewekte liefde in onverbiddelijken afkeer te doen omslaan. Oppervlakkig beschouwd, dwingt ze ons onwillekeurig eerbied af, maar even dikwijls eindigt het Christelijk bewustzijn, met haar ten stelligste te veroordeelen.

De verklaring van dien dubbelzinnigen indruk, van die wisselende gewaarwording, moet gezocht worden in haar oorsprong.

Men neme slechts de moeite, om een oogenblik zich terug te denken in den tijd, waarin ze gesticht werd: de laatste helft der voorgaande eeuw. Nooit was ons volk zoo onfrisch en onsmakelijk, zoo roemloos en krachteloos, zoo verachtelijk als toen. Waar ge Holland's geschiedrolle ook openslaat, nergens vindt ge een zoo jammerlijk, zoo schreiend droevig tijdvak, als het dubbel decennium, dat aan het stichtingsjaar dier Maatschappij voorafging en op 1784 volgde. Wel scheen alles gelukkig en voorspoed zonder mate ons

¹⁾ Woorden uit de Circulaire.